

LIVE PERFORMANCE - WORLD PREMIÈRE RECORDING

CD-227 STEREO

EDUARD TUBIN

SYMPHONY No. 4 * SYMPHONY No. 9 * TOCCATA

MUSIKSELSKABET „HARMONIEN“, BERGEN
THE GOTHENBURG S.O. Cond.: NEEME JÄRVI

A BIS original dynamics recording

EDUARD TUBIN (1905-1982):

Symphony No. 4 "Sinfonia lirica" 1943/78

(STIM)

35'32

1. *Molto moderato* 10'39 -
2. *Allegro con anima* 7'15 -
3. *Andante un poco maestoso* 7'57 -
4. *Allegro* 9'12

Musikselskabet „Harmonien“, Bergen / NEEME JÄRVI

Symphony No. 9

(STIM)

22'22

5. *Adagio* 11'03 -
6. *Adagio, lento* 11'08

7. Toccata

(Körlings)

5'38

The Gothenburg S.O. / NEEME JÄRVI

T.T.: 65'24

© 1982, 1981, 1984 & © 1986, Grammofon AB BIS

The recording of the 4th symphony was partially sponsored by a group of Estonians attending "Estival 83" held in Gothenburg, Sweden in 1983.

Symphony No. 4

1

p

2

p

3

p

4

p

5

pp espr., agitato *mf*

6

mp

7 *con sord.*
p *mf*

8 *mp* *mf*

9 *pp* *p*

10 *energico*
ff

11 *f*

12 *p cresc.* *mf*

Symphony No. 9

a

Ob.
p poco cresc. mf mp

b

vi.
mf p
mf vie.

c

Meno mosso, quasi: Allegretto ($\text{♩} = 96$)
p

d

mp poco mf mp poco cresc.

e

vi. $\text{♩} = 108$
p

f

mf p

g

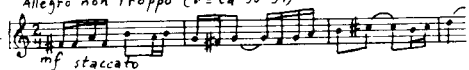
$\text{♩} = 74$
sf dim.

h

mf pp

Toccata

Allegro non troppo ($\text{♩} = \text{ca } 90-94$)

1.
mf staccato

2.
f

3.
p

4.
pp

EDUARD TUBIN — IV SYMPHONY IN A “THE LYRICAL”

Eduard Tubin was born on June 18th, 1905, in the village of Kallaste on Lake Peipus in Estonia. He studied at the Tartu College of Music, where he graduated from Heino Eller's composition class. Tubin conducted opera and led the chorus at the Vanemuine Theatre, although he was primarily a composer. In September 1944 he fled to Sweden with his family, living and working in Stockholm until his death on November 17th 1982.

Tubin wrote ten symphonies: I in c minor 1931-34, II “the Legendary” 1937, III in d minor 1941-42, IV in A “the Lyrical” 1943, V in b minor 1946, VI 1952-54, VII 1955-58, VIII 1966, IX “Sinfonia semplice” 1969 and X 1973. Of the eleventh symphony, only the first movement was completed. Tubin also composed the following orchestral works: Suite on Estonian themes 1930-31, Toccata 1937, Serious Prelude 1938, Three Estonian Dances 1938, Sinfonietta on Estonian themes 1938 and Music for Strings 1962-63.

The works for solo instruments and orchestra include the two Violin Concerti from 1941 and 1945 respectively, Ballad from 1937 and the Suite of Estonian Dance Tunes 1974; a Piano Concertino 1944-45, the concertos for double bass 1948 and balalaika 1964. He also wrote a large amount of chamber music, together with works for solo instruments, songs for both solo voices and choir, and a Requiem for contralto, male voice choir, trumpet, organ, timpani and small drum from 1979. Tubin also created the first Estonian ballet “Krat” 1938-40 and the operas “Barbara von Tisenhusen” 1967-68 and “the Pastor of Reigi” 1971.

*

On the origin of the fourth symphony Tubin wrote as follows: *I had a sketch of the first subject completed as early as 1942. I was always wondering what I could do with it, but the idea would not come to maturity. Then I suddenly tumbled on how I should do it and wrote the work down fairly quickly. I was finished towards the end of August 1943.*

The score of the symphony was sent to Tallinn for the orchestral parts to be copied out and the work was placed in the safe of the Estonian Broadcasting Company on the fourth floor of the Estonia theatre. The symphony was to be performed in the spring of 1944.

The country was then under German occupation and on March 9th, 1944, Tallinn was bombed by the Soviet Air Force. The Estonia theatre was hit and the safe containing the only copy of the fourth symphony fell from the fourth floor of the burning building down into the cellar. Tubin's account continues: *On the morning of the 10th March the men went down to see what had happened. They noticed that the safe had landed in the cellar and was still warm. When they had managed to get the safe open, they took out the manuscript with trembling hands. The score of the fourth symphony had been singed a little at the edges. The parts were still intact. (“Teataja” nr 22, 1981, Stockholm.)*

As the Estonia concert hall had been burnt down, the symphony received its first performance at the Tallinn Dramatic Theatre on April 16th, 1944, under Olav Roots, who had also conducted the first performances of Tubin's previous three symphonies.

Tubin took his score with the singed edges together with him to Sweden. It was now unusable as bits came away when the pages were turned. In Tubin's own words: *In 1978 I revised it — mainly by cutting out certain passages. It became more compact.*

In 1979 Neeme Järvi came to Stockholm as a guest conductor. He was then still living in Estonia and brought with him both a new score and the old one. As Tubin said later: *The old one is now over there in a State Museum. There they can see what they did — how they burned my work.*

Tubin's third symphony, which was first performed on February 26th, 1943, was written in a dramatic, almost pathetic idiom. In addition to its musical qualities, it functioned as a national appeal, as resistance music. Of the fourth symphony, however, Olav Roots wrote as follows: "After the heroic third symphony the fourth symphony comes as a complete contrast. Tubin exchanges the hard masculine tone for the soft pastel shades. As if the Nordic night spread a soft light over the countryside of the homeland, whose features had lost their sharpness in the gloom." (Eesti Looming IV, Stockholm 1946.)

There is a premonition of spring in the symphony's first movement, at the beginning of which the first violins and the violas present a subject as it were tentatively (see ex. 1). Whilst this is being developed, the oboe introduces a second subject (2), and from these two themes emerges the *Molto moderato* of the first movement.

The *Allegro con anima* of the second movement might well stand for scherzo, although it cannot be literally taken as a joke. The movement is certainly fast, but also intimate. It is begun by two clarinets (3). The cor anglais presents a theme against the rhythmic accompaniment of the violas (4), before the violins introduce a new idea (5), developed with tenderness and passion. In a quieter section, the oboe develops a theme to a string accompaniment (6), before the unexpected sound of the trumpets' signal (7).

The *Andante un poco maestoso* of the third movement begins with a theme for cellos and double basses (8) which is related to the beginning of the first movement (1). The violins develop the theme to a climax, which is followed by a terzetto for the trombones, a flute solo to the accompaniment of harp and murmuring strings, a recapitulation of the opening theme, a new trombone terzetto and a violin solo. At the same time as the fourth symphony Tubin wrote a number of solo songs, and the song "Waiting for happiness" (Marie Under) has elements in common with the beginning of the symphony. The song "Summer Night", to words by Henrik Visnapuu, contains the line: "Dim, lovely, blessed is the summer night", a possible motto for the third movement!

The fourth movement, with the designation *Allegro*, is, in the composer's own words a *genuinely symphonic and cheerful allegro*. But this movement, too, begins with a certain intimacy in the theme from the strings (9); the second subject is presented by the horns (10) together with violas and cellos. These ideas are then presented with a wealth of variations. Anyone may hear the rippling water and the song of the birds if he will only remember the note to van Beethoven's Pastoral Symphony: "Mehr Ausdruck der Empfindung als Malerei".

The first violins and the cor anglais then introduce a new theme (11), which is later developed thoroughly. Before the close, everything becomes subdued — there is a silence as if in expectation — before the refined sounds of the harp and strings are pierced by the call of the brass and woodwind. The trombone is heard first (12) and the theme is then taken over imperceptibly by the cor anglais, followed by oboes, horns, clarinets, flutes and the rest. It is as if an enormous rainbow has risen over the music.

*

The new version of the fourth symphony was first performed on November 5th, 1981, in Bergen. The orchestra of the Philharmonic Society played the work with great feeling from the very first rehearsal. Among the many deserving soloists special mention should be made of the principal flautist Gro Sandvik and the leader of the orchestra, Håkon Gudbrandsen, although the principal oboist Steinarr Hannevold and the cor anglais soloist Gregor Zubicky should not be forgotten. It is indeed heartening that the performance was preserved for posterity and is now made available to the public at large. It is, incidentally, the first time that any of Tubin's symphonies has appeared on record.

Eduard Tubin -- Symphony No. 9, Sinfonia semplice

Eduard Tubin was born on 18 June 1905 in Kallasta on Lake Peipus in Estonia. He received his musical education at the advanced college of music at Tartus where he graduated from Heino Eller's composition class. In the autumn of 1944 Tubin fled to Sweden where he lived in Stockholm until his death on 17 November 1982.

Tubin's ninth symphony, *Sinfonia semplice* was composed from September to November 1969 and received its first performance on 20 November 1971 in Stockholm with the Swedish Radio Symphony Orchestra conducted by Stig Westerberg. The sub-title *Sinfonia semplice* can be seen as an indication that the work is shorter, more easily performed — and perhaps more readily comprehended — than Tubin's earlier symphonies (in particular Nos. 2, 6 and 8).

The first movement starts with a slow introduction, *Adagio*, which also conceals the thematic material for the following *Allegro*. The first subject runs through the whole movement (a).

The violins present a new subject which is initiated by the violas (b).

The strings start to develop the following idea (c).

Out of these subjects Tubin develops the first movement as a sonata-allegro.

The second movement, *Adagio lento*, is at the beginning reminiscent of the first movement's introduction. The solo flute plays a lengthy lyrical subject against a discreetly colourful orchestral accompaniment (d).

This subject is later taken over by the cellos and basses.

The clarinets prepare for the scherzo, *Presto*, which develops as a fugato (e).

At times the subject appears in the following guise (f).

Later, as at the start and at the end in extended note values, which prepare the way for a return to *Adagio, lento*. A broad crescendo

follows in which the lyrical flute solo is played by the trumpets. The trombones' ostinato sounds through the expressive song of the winds and strings (g).

Finally there is a diminuendo and the clarinets recall the lyrical theme (h).

Eduard Tubin -- Toccata

The toccata was completed in 1937 and was performed the same year in Tallinn, conducted by Olav Roots. The first movement is rapid and lively (1).

The trombone plays a slightly rambling theme (2).

While this material is being developed, a calling motif can be heard, developed from the first theme (3).

Prior to the close Tubin employs the second theme as an ostinato (4).

This creates intense expectancy and the first theme rises to the energetically bubbling finish.

EDUARD TUBIN – IV SÜMFOONIA A-DUUR „LÜÜRILINE“

Eduard Tubin sündis 18. juunil 1905 Eestis, Kallastel Peipsi järve ääres. Muusikalise hariduse omandas Tartu Kõrgemas Muusikakoolis, kus lõpetas Heino Eller'i kompositsiooniklassi. Juhatas mitmeid lau-
luukoore ja muusikalavastusi „Vanemuises“. Tubina peaalaks oli heliooming. 1944.a. septembris põgenes ta koos perekonnaga Rootsi ning elas ja tegutses Stockholmis kuni oma surmani 17. nov. 1982.

Tubin on loonud kümme sümfooniat: I c-moll 1931-34; II „Legendaarne“ 1937; III d-moll 1941-42 IV A-duur „Lüüriline“; V h-moll; VI 1952-54; VII 1955-58; VIII 1966; IX Sinfonia semplice ja X 1973. XI sümfooniast jõudis Tubin lõpetada ainult 1. jao. Orkestrile on Tubin loonud veel järgmised teosed: Süit eesti motiividel 1930-31; Tokaata 1937; Pidulik prelüüd 1938; Kolm eesti tantsu 1938, Sümfooniit eesti motiividel 1938 ja Muusika keelpillidele 1962-63.

Sooloinstrumentidele sümfooniaorkestriga: viiulile Kontsert nr. 1 1941 ja 2 1945; Ballaad 1937 ja Süit eesti tantsuviisidest; Klaverikontsertiino 1944-45; Kontrabassikontsert 1948 ja Balalaikakontsert 1964. Rohkest kammermuusikat ja teoseid sooloinstrumentidele, soolo- ja koorilaule ning Reekviem aldisoolele, meeskoorile, trompetile, orelile, timpaneile ja väikestele trummile 1979. Tubin on loonud esimese eesti balletti „Kratt“ 1938-40 ning ooperid „Barbara von Tisenhusen“ 1967-68 ja „Reigi õpetaja 1971.

*

IV sümfoonia valminise kohta jututas Tubin 1981.a. sügisel järgmist: Mul oli skits esimesele teemale vist 1942 juba olemas. Ma ikka mõitlesin, mis sellest teha ja nagu ei saanud mõte valmis veel, küpseks. Ja siis äkki tuli pääle, et võiks teha nii ja siis ma kirjutasin selle päris ruttu ära. Ma sain ta valmis augusti lõpul või kunagi nii, 1943.

Orkestrihäälele väljakirjutamiseks saadeti sümfoonia partituuri käsikiri Tallinna ja asus raudkapi raadiohoones „Estonia“ neljandal korral. Teos pidi ettekandele tulema 1944.a. kevadel.

Eesti oli tol ajal Saksa okupatsiooni all. 9. märtsil 1944 pommitas Nõukogude Vene lennugägi Tallinnat. Pommitabamuse sai ka „Estonia“ hoone. Raadios asuv IV sümfoonia ainus eksemplar kukkus raudkapis läbi põleva hoone nelja majakorra alla keldrisse. Tubin meenutas: *10. märtsi hommikul läksid mehed vaatama ja nägid, et raudkapp oli all keldris ja kuum veel. Kui nad said nii kaugele, et said ta lahti ja võtsid värsivate kättega säält seest siis materjali välja – selle IV sümfoonia partituur oli natuke äärtest kõrbenud. Hääled olid terved.*

Kuna ka „Estonia“ kontsertsaal oli põlenud, tuli IV sümfoonia esiettekandele Tallinnas Draamateatris 16. aprillil 1944. Juhatas Olav Roots, kes oli esiettekandele toonud ka Tubina I, II ja III sümfoonia ning teisi teoseid.

Äärtest kõrbenud partituuri võttis Tubin Rootsi kaasa. Kasutada seda aga enam ei saanud, kuna lehitsedes hakkas paberitükke servadest ära kukkuma. Tubin jutustab: *1978.a. töötasin ta ümber – päämiselt selles mõttes, et võtsin tükid vahelt välja. Sai tihedamaks.*

1979.a. kui dirigent Neeme Järvi elas veel Eestis käis ta kord Stockholmis külalisena juhatamas. Tubin andis talle uue partituuri ja ka vana, Eestisest viimiseks. Tubin sõlmis kord hiljem sel puhul: *Ja see vana on siis nüüd sääl riiklikus muuseumis. Las' nad siis vahivad, mis nad on teinud, kuidas nad on põletanud minu tööd.*

*

Kui Tubina III sümfoonia, mis tuli esiettekandele 26. veebr. 1943 oma dramaatilise ja isegi paatosliku helikeeleaga oli – muusikaliste väärtuste kõrval – olnud teatavas mõttes rahvuslik apell, vastupanumuusika, siis IV sümfooniast kirjutas Olav Roots: „Heroilisele sümfooniale järgneb IV sümfoonia näol täielik kontrast. Tubin vahetab mehed, karmid toonid pehmetele pastellvärvide vastu. Nagu põhja-

maine öö laotaks pehmet valgust kodumaisele loodusele, mille kontuuridelt hämarus on võtnud teravuse.“ (Eesti Looming IV, Stockholm 1946)

Midagi kevade esimesest aimdusest on sümfoonia 1. jaos, mille algul 1. viiulid ja violad nagu proovides esitavad teema (näide 1). Selle edasiarenedes toob oboe sisse teise teema (näide 2). Nendest kasvabki välja 1. jagu *Molto moderato*.

2. jagu *Allegro con anima* oleks skertso asemel. Sõnastalt võttes „naljaks“ ei saa seda aga pidada. Jagu on küll kiireloomuline, kuid intiimset laadi. Alustavad kaks klarinetit (näide 3). Violade rütmilise saate taustal esitab inglise sarv teema (näide 4). Viiulid toovad sisse uue mõtte (näide 5), mida arendatakse õrna kirglikkusega. Rahulikumas vaheosas leiab arendamist keelpillide saatel oboe poolt esitatud teema (näide 6). Üllatuslikult kostab trompetite signaal (näide 7).

3. jagu *Andante un poco maestoso* algab tšellode ja kontrabasside poolt esitatud teemaga (näide 8), millel on sugulust 1. jao algusega (näide 1). Viiulid arendavad seda edasi suure tõusuni, millele järgneb tromboonide tertsett, flöödisoolo harfi ja keelpillide sahina saatel, jällegi algteema arendamine, uus tromboonide tertsett ja viiulisoolo. — Üheaegselt IV sümfooniaga kirjutas Tubin rea soololaule. Laulus „Õnne ootel“ (Marie Under) leidub muusikaliselt kokkupuutepunkte sümfoonia algusega. Henrik Visnapuu sõnade loodud „Suvine öö“ sisaldab rea: „Sume, lembe ja õnnis on suvine öö“. See võiks olla motoks sümfoonia 3. jaole.

4. jagu *Allegro* on helilooja enda sõnade järele „päris sümfooniline allegro ja rõõmus“. Aga teatav intiimsus on ka selle jao algusel kui viiulid esitavad teema (näide 9). Metsasarved koos violade ja tšellodega esitavad teise teema (näide 10). Neid mõtteid esitab Tubin rikkalikult varieerides. Kes tahab, võib siin kuulda vabanenud vete mängu ja linnulaulu, aga ikka meenutades van Beethoveni Pastoraalsümfoonia esituvat märkust: „Mehr Ausdruck der Empfindung als Malerei.“

1. viiulid ja inglise sarv esitavad uue teema (näide 11), mis leiab hiljem ulatuslikku arendamist. Lõpu eel toimub suur kahanemine — kõik jääb kuidagi ootusrikkalt vaikseks. Keelpillide ja harfi rafineeritud kõladesse hakkavad kostma vask- ja puupuhkpillide kutsed. Alustab tromboon (näide 12). Märkamatu võtavad selle üle algul inglise sarv, siis oboe, metsasarv, klarinet, flööt jt. Nagu hügel vikerkaar tõuseks üle kogu muusika.

*

IV sümfoonia uue variandi esietekanne toimus 5. nov. 1981 Bergenis. „Harmonien“ orkester Neeme Järvi juhatusel mängis teost juba esimesel proovil suure andumusega. Paljudest esiletõstmist väärivaist soolode mängijaist olgu eeskätt nimetatud 1. flötist Gro Sandvik ja 1. viiulite kontsertmeister Håkon Gudbrandsen, aga ka 1. oboist Steinar Hannevold ja inglise sarve mängija Gregor Zubicky. Võib olla õnnelik, et see ettekanne on jäädvustatud ja nüüd ka avalikkusele kättesaadavaks tehtud. See on siin ühtlasi esimene heliplaat Tubina sümfooniast.

Harri Kiisk

Eduard Tubin – IX sümfoonia, Sinfonia semplice

Eduard Tubin sündis 18. juunil 1905 Eestis, Kallastel, Peipsi järve ääres. Muusikalise hariduse omandas Tartu Kõrgemas Muusikakoolis, kus lõpetas Heino Eller'i kompositsiooniklassi. 1944. a. sügisel põgenes Rootsi ja elas Stokholmis kuni oma surmani 17. nov. 1982.

Tubina IX sümfoonia, *Sinfonia semplice*, on loodud 1969. a. septembrist novembrini. Esiettekanne toimus 20. nov. 1971 Stokholmis Mängisid Rootsi Raadiosümfoonikud, juhatas Stig Westerberg.

Alapääkirja – *Sinfonia semplice* – tuleks kõigepäält mõista nii et teos on lühem, lihtsam mängida – ja võib olla ka mõista – kumitmed Tubina varasemad sümfooniad (eriti II, VI ja VIII).

Esimene jagu algab aeglase sissejuhatusega – *Adagio* –, kus varjatult on peidus ka järgneva *Allegro* materjal. 1. teema läbib kogu jao(a).

Viiulid esitavad uue teema, mida imiteerivad violad (b).

Keelpillid hakkavad arendama järgmist mõttekäiku (c).

Nendest arendabki Tubin 1. jao sonaat-allegro vormis.

Teine jagu – *Adagio, lento* – algus meenutab mõnevõrra 1. jao sissejuhatuse käike. Sooloflööti esitab pikema lüürilise teema orkestri diskreetselt värvikal saatel (d).

Hiljem võtavad selle üle tšellod ja kontrabassid, ning klarnetikäigud valmistavad ette sümfoonia skertso – *Presto* –, mis on arendatud fugaatona (e).

Vahepeäl esineb skertso teema järgmisel kujul (f).

Siis jälle nagu alguses ja lõpuks poole pikemais nootides, mis valmistavad ette tagasipöördumist *Adagio, lento* juurde. Järgneb suur tõus, kus lüüriline flöödisoolo on nüüd antud trompeteile. Puupuhkpillide ja keelpillide ekspressiivse laulu sisse kostab tromboonide ostinaato (g).

Lõpuks tuleb vaibumine ja klarnetid meenutavad lüürilist teemat (h).

Eduard Tubin – Tokaata

Teos valmis a. 1937 ja tuli samal aastal Tallinnas esiettekandele. Juhatas Olav Roots.

Esimene teema on hoogsa rühiga (1).

Tromboon mängib humoristlikult kohmaka võitu teema (2).

Selle materjali edasiarenedes kostab algul trompetilt, hiljem ka teiselt vaskpillidelt esimesest teemast tuletatud signaalitaoline (3).

Lõpu eel kasutab Tubin 2. teemat ostinaatona:

See toob erilist ootusrikast pinevust ja põnevust, millele end ülesehitab 1. teema kuni hoogsa lõpuni (4).

EDUARD TUBIN — Symfoni nr IV A-dur, "Den lyriska"

Eduard Tubin föddes den 18 juni 1905 i byn Kallaste vid Peipussjön i Estland. Han studerade musik vid Tartus Högre Musikskola, där han avslutade Heino Ellers kompositionsklass. Han verkade som kördirigent och operadirigent vid Vanemuine-teatern. I första hand var Tubin dock kompositör. I september 1944 flydde han med sin familj till Sverige och bodde och verkade i Stockholm till sin död den 17 november 1982.

Tubin har skrivit tio symfonier: I i c-moll 1931-34, II "Den legendariska" 1937, III i d-moll 1941-42, IV i A-dur "Den lyriska" 1943, V i h-moll, VI 1952-54, VII 1955-58, VIII 1966, IX "Sinfonia semplice" samt X 1973. Av den elfte symfonin kunde Tubin endast slutföra den första satsen. Tubin har vidare skapat följande orkesterverk: Svit över estniska motiv 1930-31, Toccat 1937, Solennt Preludium 1938, Tre estniska danser 1938, Sinfonietta över estniska motiv 1938 samt Musik för stråkar 1962-63.

Verk för soloinstrument och symfoniorkester: för violin konserterna nr 1 1941 och nr 2 1945, Ballad 1937 och Svit över estniska dansvisor; Pianoconcertino 1944-45, Kontrabaskonsert 1948 och Balalajkakonsert 1964. Han har vidare skrivit mycket kammarmusik samt verk för soloinstrument, solo- och körsånger samt Requiem för altsolo, manskör, trumpet, orgel, pukor och liten trumma 1979. Tubin har skapat den första estniska baletten "Kratt" 1938-40 och operorna "Barbara von Tisenhusen" 1967-68 och "Prosten i Reigi" 1971.

*

Om den fjärde symfonins tillblivelse berättade Tubin: *Jag hade en skiss färdig över det första temat redan 1942. Jag funderade jämt på vad jag skulle göra av det, men tanken ville inte mogna. Då kom jag plötsligt på hur jag skulle göra och skrev ganska snabbt ned verket. Jag blev klar ungefär mot slutet av augusti 1943.*

Symfonins partitur skickades i manuskript till Tallinn för utskrift av orkesterstämmorna och lades i radions plåtskåp på Estonia-teaterns fjärde våning. Verket skulle uppföras våren 1944.

Estland var då under tysk ockupation. Den 9 mars 1944 bombades Tallinn av sovjetiskt flyg varvid Estonia-teatern träffades. Plåtskåpet med det enda exemplaret av den fjärde symfonin föll genom den brinnande byggnadens fyra våningsplan ner i källaren. Tubin berättade: *På morgonen den tionde mars gick männen för att se vad som hänt. De såg, att plåtskåpet hamnat i källaren och fortfarande var varmt. När de lyckades få upp skåpet, tog de ut materialet med darrande händer. Den fjärde symfonins partitur hade svetts litet i kanterna. Stämmorna var hela.*

Eftersom Estonias konsertsal brunnit, uruppfördes den fjärde symfonin i Tallinns Dramatiska teater den 16 april 1944. Dirigent var Olav Roots, som bl.a. också hade uruppfört Tubins tre första symfonier.

Det i kanterna svedda partituret tog Tubin med till Sverige. Det var oanvändbart, eftersom bitar lossnade vid bläddring. Tubin berättade: *1978 arbetade jag om den — huvudsakligen genom att stryka vissa avsnitt. Den blev tåtare.*

1979 kom Neeme Järvi till Stockholm som gästdirigent. Han bodde då fortfarande i Estland och fick med sig både ett nytt partitur och det gamla. Tubin sade senare: *Det gamla är nu i ett statligt museum där borta. Där kan de se vad de har gjort — hur de bränt mitt verk.*

*

Tubins tredje symfoni, som uruppfördes den 26 februari 1943, skrevs med ett dramatiskt, nästan patetiskt tonspråk. Vid sidan av de musikaliska värdena fungerade den som en nationell appell, motståndsmusik. Olav Roots skrev om den fjärde symfonin: "Efter den heroiska tredje symfonin följer den fjärde symfonin som en fullständig kontrast. Tubin byter de manliga, stränga tonerna mot mjuka pastellfärger. Som om den nordiska natten spred ett mjukt ljus över hemlandets natur, vars konturer förlorat skärpa i dunklet." (Eesto Loming IV, Stockholm 1946).

Det är något av en föraning av våren i symfonins första sats, i vars början förstaviolinerna och altfiolerna liksom provande framför ett tema (se ex. 1). När det utvecklas introducerar oboen ett andra tema (ex. 2). Ur dessa växer den första satsen, Molto moderato.

Andra satsens Allegro con anima kunde stå för scherzo. Man kan dock inte bokstavligen ta den för ett skämt. Satsen är visserligen snabb, men intim. Två klarinetter börjar (ex. 3). Till altfiolernas rytmiska ackompanjering framför det engelska hornet ett tema (ex. 4). Violinerna introducerar en ny tanke (ex. 5), som utvecklas med ömhet och lidelse. I ett lugnare avsnitt utvecklar oboen ett tema till stråckackompanjering (ex. 6). Överraskande ljuder trumpeternas signal (ex. 7).

Tredje satsens Andante un poco maestoso börjar med ett tema (ex. 8) för cello och kontrabas, besläktat med första satsens början (ex. 1). Violinerna utvecklar temat till en höjdpunkt, som följs av trombonernas tertzett, ett flöjtsolo till ackompanjering av harpa och stråksus, återigen begynnelse-temat, en ny trombonterzett och ett violinsolo. Samtidigt med den fjärde symfonin skrev Tubin en rad solosånger. I sången "I väntan på lyckan" (Marie Under) finns musikaliska beröringspunkter med symfonins början. Sången "Sommar natt" till Henrik Visnapuus ord innehåller raden: "Dunkel, älsklig och signad är sommarnatten." Ett tänkbart motto för tredje satsen!

Den fjärde Allegro-satsen är enligt tonsättarens ord *ett riktigt symfoniskt och glatt allegro*. Men denna sats börjar också med viss intimitet i stråke-mat (ex. 9). Valthornen framför det andra temat (ex. 10) tillsammans med altfioler och celli. Dessa tankar presenterar Tubin med rikliga variationer. Den som vill kan här höra vattnets fria porlande och fågelsång, bara man erinrar sig anmärkningen i van Beethovens Pastoralsymfoni: "Mehr Ausdruck der Empfindung als Malerei."

Förstaviolinerna och det engelska hornet framför ett nytt tema (ex. 11), som senare utförligt utvecklas. Före slutet dämpas allt — det tystnar liksom i förväntan. Bland de raffinerade stråk- och harpoklangerna börjar bleck- och träblåsare kalla. Först är trombonen (ex. 12). Omärkligt tas temat över av engelskt horn, sedan oboe, valthorn, klarinett, flöjt och andra. Det är som om en jättelik regnbåge reste sig över hela musiken.

*

Den fjärde symfonins nya version uruppfördes den 5 november 1981 i Bergen. "Harmoniens" orkester under ledning av Neeme Järvi spelade verket med stor inlevelse redan under den första repetitionen. Av de många förtjänsta solisterna bör särskilt nämnas försteflöjtisten Gro Sandvik och konsertmästaren Håkon Gudbrandsen, men också försteoboisten Steinar Hannevold och Gregor Zubicky på engelskt horn. Man gläds åt att uppförandet är bevarat och nu också tillgängligt för allmänheten! Det är för övrigt första gången någon av Tubins symfonier kommit ut på skiva.

Eduard Tubin -- Nionde symfonin, Sinfonia semplice

Eduard Tubin föddes 18 juni 1905 i Kallaste vid Peipussjön i Estland. Sin musikaliska utbildning fick han i Tartus högre musikskola, där han avslutade Heino Eller's kompositionsklass. På hösten 1944 flydde Tubin till Sverige och bodde i Stockholm till sin död 17 november 1982.

Tubins Nionde symfonin, *Sinfonia semplice*, komponerades september-november 1969 och uruppfördes den 20 nov. 1971 i Stockholm av Radiosymfonikerna under ledning av Stig Westerberg.

Undertiteln — *Sinfonia semplice* — kan tolkas som att verket är kortare, lättare att spela — och kanske också att förstå — än Tubins tidigare symfonier (särskilt den 2:a, 6:e och 8:e).

Första satsen börjar med en långsam introduktion — *Adagio* — där även materialet till det följande *Allegro* döljer sig. Det första temat går genom hela satsen (a).

Violinerna framför ett nytt tema, som imiteras av altfioler (b).

Stråkarna börjar utveckla följande tankegång (c).

Av dessa tema utvecklar Tubin den första satsen som en sonat-allegro.

Den andra satsen — *Adagio lento* — påminner i början något om den första satsens introduktion. Soloflöjten framför ett längre lyriskt tema till ett diskret färgrikt orkesterackompanjemang (d).

Senare tas temat över av celli och kontrabaser. Klarinetterna förbereder symfonins scherzo — *Presto* — utvecklad som ett fugato (e).

Emellanåt uppträder temat i följande gestalt (f).

Senare åter, liksom i början och mot slutet i förlängda notvärden som förbereder en återgång till *Adagio, lento*. En bred stegring följer där det lyriska flöjtsolot spelas av trumpeterna. Genom blåsarnas och stråkarnas expressiva sång ljuder trombonernas ostinato (g).

Till sist följer en nertoning och klarinetterna erinrar om det lyriska temat (h).

Eduard Tubin — Toccata

Verket blev färdigt 1937 och uruppfördes samma år i Tallinn under ledning av Olav Roots.

Det första temat präglas av fart och flykt (1).

Trombonen spelar ett lite humoristiskt kringirrande tema (2).

Medan detta material vidareutvecklas, hörs ett signalartat motiv, framvuxet ur 1:a temat (3).

After 22 years as principal conductor of the Gothenburg Symphony Orchestra, **Neeme Järvi** is now its principal conductor emeritus. He was also for 15 years music director of the Detroit Symphony Orchestra, a position he currently holds with the New Jersey Symphony Orchestra, alongside that of principal conductor of the Residentie Orkest (The Hague), and guest chief conductor of the Japan Philharmonic Orchestra. He has appeared with such orchestras as the Chicago, Boston and London Symphony Orchestras, the Berlin Philharmonic Orchestra and the Royal Scottish National Orchestra, where he was formerly principal conductor and now bears the title of conductor laureate.

Neeme Järvi was born in Tallinn, Estonia, and obtained his degree from the then Leningrad Conservatory. Early in his career, he held posts with the Estonian Radio Symphony Orchestra (today the Estonian National Symphony Orchestra – ERSO) and the Estonian National Opera in Tallinn. In 1971 he won first prize in the conducting competition at the Accademia Nazionale di Santa Cecilia in Rome, which led to invitations from leading orchestras in Europe, Japan and North America. Emigrating to the USA in 1980, Järvi made his American début with the New York Philharmonic Orchestra. Neeme Järvi is one of the most recorded conductors on today's international scene and many of his recordings have been with the Gothenburg Symphony Orchestra.

Neeme Järvi holds honorary degrees from the universities of Gothenburg, Tallinn, Aberdeen, Michigan (Ann Arbor) and Wayne State, Michigan. He is also a member of the Swedish Royal Academy of Music and a Knight of the Swedish Order of the Polar Star. Järvi was the first recipient of the Collar of the Order of the National Estonian Coat of Arms. In October 1998 he was voted 'Estonian of the Century' from among twenty-five of his compatriots.

For further information please visit www.neemejarvi.ee

Nach 22 Jahren als Chefdirigent des Gothenburg Symphony Orchestra ist **Neeme Järvi** nunmehr dessen Chefdirigent emeritus. Zudem war er 15 Jahre lang Musikalischer Leiter des Detroit Symphony Orchestra, ein Amt, das er derzeit beim New Jersey Symphony Orchestra innehat. Hinzu kommen die Ämter des Chefdirigenten des Residentie Orkest (Den Haag) und des gastierenden Chefdirigenten des Japan Philharmonic Orchestra. Gastdirigate führten ihn zu Orchestern wie dem Chicago Symphony Orchestra, dem Boston Symphony Orchestra, dem London Symphony Orchestra, den Berliner Philharmonikern, und dem Royal Scottish National Orchestra, dessen einstiger Chefdirigent und nunmehriger Ehrendirigent er ist.

Neeme Järvi wurde in Tallinn/Estland geboren und absolvierte das damalige Leningrader Konservatorium. Seine Karriere begann er als Musikalischer Leiter des Estnischen Rundfunkorchesters (heute: Estonian National Symphony Orchestra – ERSO) und als Chefdirigent der Estnischen Nationaloper in Tallinn. Dem Gewinn des Ersten Preis beim Dirigierwettbewerb der Accademia Nazionale di Santa Cecilia 1971 in Rom schlossen sich Einladungen von führenden Orchestern Europas, Japans und Nordamerikas an. 1980 emigrierte Järvi in die USA und gab sein Amerika-Debüt beim New York Philharmonic Orchestra. Neeme Järvi zählt zu den „meistaufgenommenen“ Dirigenten der Gegenwart; viele dieser CDs wurden mit dem Gothenburg Symphony Orchestra eingespielt.

Neeme Järvi wurde von den Universitäten von Göteborg, Tallinn, Aberdeen, Michigan (Ann Arbor) und Wayne State (Michigan) mit der Ehrendoktorwürde ausgezeichnet. Außerdem ist er Mitglied der Königlich-Schwedischen Musikakademie und Ritter des Schwedischen Polarstern-Ordens. Järvi war der erste Träger der Halskette des Nationalen Estnischen Wappen-Ordens. Im Oktober 1998 wurde er unter fünfundzwanzig seiner Landsleute zum „Estländer des Jahrhunderts“ gewählt.

Weitere Informationen finden Sie auf www.neemejarvi.ee

Après 22 ans en tant que chef principal, **Neeme Järvi** est nommé chef principal emeritus de l'Orchestre symphonique de Gothembourg. Il a été directeur musical de l'Orchestre symphonique de Détroit et, en 2006, était directeur musical de l'Orchestre symphonique du New Jersey et chef principal du Residentie Orkest à La Haye. Il s'est également produit avec l'Orchestre symphonique de Chicago, l'Orchestre de Philadelphie, l'Orchestre symphonique de Boston, l'Orchestre philharmonique de Berlin, l'Orchestre symphonique de Londres, l'Orchestre Philharmonia et le Royal Scottish National Orchestra dont il a déjà été le chef principal et où il est maintenant chef honoraire.

Neeme Järvi est né en Estonie en 1937 et a étudié les percussions et la direction au Conservatoire de Leningrad où il obtint un diplôme. En 1963, il est nommé directeur de l'Orchestre de la radio et de la télévision estonienne ainsi que chef principal de l'opéra de Tallinn où il restera treize ans. La réputation internationale de Järvi commence à grandir à partir de 1971 alors qu'il remporte le premier prix à la compétition de direction d'orchestre de l'Accademia Nazionale di Santa Cecilia à Rome. Il est par la suite appelé à diriger les meilleurs orchestres d'Europe, du Japon et d'Amérique du Nord. Neeme Järvi s'installe aux États-Unis au cours de la saison 1979-80 et fait ses débuts américains avec l'Orchestre philharmonique de New York. Järvi est l'un des chefs de la scène internationale qui a le plus enregistré et la plupart de ces enregistrements ont été réalisés avec l'Orchestre symphonique de Gothembourg.

Järvi est membre de l'Académie royale de musique de Suède. Il a également été le premier récipiendaire du Collier de l'Ordre du blason national d'Estonie remis par le président de la république. Enfin, en octobre 1998, il a été élu « Estonien du siècle » parmi vingt-cinq autres de ces compatriotes.

Symphony No. 4

Recording Data: 1982-11-05 at the Grieg Hall, Bergen, Norway
Recording Engineer: Tore Skille
Producer after Master Tape: Robert von Bahr
Cover Text: Harri Kiisk
Swedish Translation: Eino Tubin
English Translation: John Skinner
German Translation: Per Skans
French Translation: Arlette Chené-Wiklander

Symphony No. 9 & Toccata

Recording Data: 1981-09-04 (Symphony);
1984-02-02 (Toccata) at the Gothenburg Concert Hall, Sweden
Recording engineer: Michael Bergek
Telefunken M5c Tape Recorder, 4 Neumann KM83 & 1 Neumann
SM69 Microphones, Swedish Radio Mixer, BASF SPR 50 LH
Tape, No Dolby
Producer: Lennart Dehn
Producer after master tape: Robert von Bahr
Cover Text: Harri Kiisk
Swedish Translation: Harri Kiisk
English Translation: William Jewson
German Translation: Per Skans
French Translation: Arlette Chené-Wiklander

Front Cover Photo: Erika Tubin
Back Cover Photo: Paavo Järvi
Album Design: Robert von Bahr
Lay-Out: William Jewson
Repro: K&P Grafiska, Stockholm

BIS recordings can be ordered from our distributors worldwide.
If we have no representation in your country, please contact:
BIS Records AB, Stationsvägen 20, SE-184 50 Åkersberga, Sweden
Tel.: +46 8 544 102 30 Fax: +46 8 544 102 40
info@bis.se www.bis.se